

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHOLD

Åndelig veiledning / Kirken, kroppen og seksualiteten. Svar til Morten Erik Stensberg / Kirken, kroppen og seksualiteten – en lesereaksjon / Kirkens markering av 1905 / Fra bokfronten / Fra bispedømmerådene og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

- 3. søndag etter pinse – Jørund Midttun
- 4. søndag etter pinse – Øystein I. Larsen
- 5. søndag etter pinse – Bjarte Nese

UENIGHETSPAKULTETETS

Det er oppløftende at så mange prester nå tar prestetjenestens åndelige dimensjon på alvor

Åndelig veiledning

Nærmere 80 prester følger for tiden et etterutdanningskurs om åndelig veiledning, et samarbeid mellom MF, Presteforeningen og Areopagos. I Agder og Telemark bispedømme har man lenge arbeidet spesielt med åndelig fornyelse og spiritualitet. Ved MF gis det også

undervisning i et emne kalt «Lederskap og personlig utvikling» som tar for seg lederskapstematikk og legger vekten på hvordan den enkelte gjennom personlig utvikling kan fremme kunnskap om og ferdigheter innenfor kristent lederskap. Emnet er utviklet i samar-

beid med pinsebevegelsen, og omhandler teamutvikling og samarbeid, personlig utvikling og selvlædelse, men legger også vekt på «åndelig veiledning» og hvordan den kan integreres i dannelsen av lederens eget fromhetsliv.

En av de største kristne klassikere er «Kristi etterfølgelse» av Thomas à Kempis. Boken ble skrevet på 1420-tallet, og er utkommet i mer enn to tusen utgaver og oversatt til de fleste språk i verden. Boken kan være en god veileder for lærde teologer: «Lærde argumenter gjør ikke et menneske hellig og rettferdig, mens et fromt liv behager Herren. Det er langt bedre å kjenne anger i sitt hjerte enn å kunne forklare hva anger er. Om du kunne hele Bibelen utenat, og alle de lærdes utlegninger, hvilken nytte hadde du av dette dersom du manglet Guds kjærlighet og nåde?» (1:11:4). Det gjelder jo generelt for teologi, at den bør være anvendt teologi, og ikke bare teori, selv om det teoretiske arbeidet er nødvendig og viktig.

I luthersk sammenheng har man vært nølende til alt som smaker av åndelig selvutvikling og moralske krafttak. Det er mye god teologi og sjelesorg forbundet med lutherdømmens realistiske menneskesyn, og ikke minst i troen på at vår frelse hviler i Kristi verk alene, i den rettferdighet Kristus gir oss. Samtidig har denne grunnforståelse ført til en åndelig unnfalleshhet i enkelte lutherske miljøer, og man har stått i fare for å gjøre kirken til en blanding av opplysningsentral og ritualforvalter. Det er derfor oppløftende at så mange prester nå tar prestetjenestens åndelige dimensjon på alvor. Lengselen etter sammenheng i livet, mellom lederoppgaver, forkynnelse, helliggjørelse og prestens eget åndelige liv, alt dette gir håp for fremtiden. En kirke som skal kunne bety noe for dagens mennesker, må ha noe å gi i møte med deres åndelige lengsel og behov.

Mange kjenner behov for å drøfte sine innerste erfaringer med noen som kan gi hjelp til å se Gud i ens helt personlige og hverdagslige liv. Man ønsker hjelp til et bevisst trosliv og et rikere bønneliv. Både prester og lekfolk kan være åndelige veiledere. En ånde-

lig veileder er en følgesvenn og ikke en guru. Åndelig veiledning bygger på Bibelen og kirken tradisjon og erfaring av hvordan Gud møter mennesker. De viktigste forutsetninger for denne tjenesten er at man har levd som kristen i lengre tid, at man kjenner sin Bibel og kirken tradisjon, og at man selv har tatt åndelig veiledning. Den hellige Basilius (330–379) beskriver den åndelige veileder som en person «som er en trygg ledsager i ditt arbeid mot å leve et hellig liv, og en som kjenner veien til Gud.» Ordet kompanjong – «companion» – betyr jo direkte oversatt «en man deler brød med». En åndelig veileder skal være en kompanjong, en medvandrer, en sjelevenn som de irske munk

kalte det. Åndelig veiledning er ikke et nymotens påfunn, men hører til en praksis i kirken som er like gammel som kirken selv. Disiplene som var på vei til Emmaus gikk langs veien og talte sammen om tro og tvil. De fikk følge av Jesus, som åpnet skriftene for dem og veiledet dem. Paulus samtalte med sine følgesvenner og skrev brev hvor han gav veiledning og hjelp. Noen ganger har vi sjelevenner som vi ikke kjenner personlig, men som taler til oss gjennom sine skrifter eller gjennom sitt forbilde, og som inspirerer oss til å leve et åndelig liv. For noen kan også en menighetsgruppe eller en bibelgruppe fungere som et sted for åndelig veiledning. Det vesentlige er å søke veiledning. Mindre viktig er det om veilederne følger ignatiansk eller fransiskansk tradisjon, eller rett og slett er lutherske kristne som har oppdaget verdien i bønn og helliggjørelse. Det finnes til og med atskillig i norsk kirkelig og teologisk tradisjon som kan brukes – også innen indremisjonstradisjonen, Ole Hallesby og i den teologiske tradisjon som hadde røtter i erfaringsteologien. Det handler jo i egentlig forstand om å ha Jesus Kristus som vår sjelevenn, vår veileder og vår rådgiver, gjennom mennesker som på ulike vis gjenspeiler Kristi bilde. Det kan være nyttig å lytte til Bernhard av Clairvaux som sa: Den som vil gjøre seg til herre over sitt eget åndelige liv, blir i sannhet læremester for en dære.

Målet er å få hjelp til å erkjenne hvordan

Gud handler i mitt liv, og til å finne ut hvordan og på hvilken måte jeg kan gi respons på Guds handling. Samtalen tar utgangspunkt i vår lengsel etter og erfaring med Gud i bønn og i det daglige liv. Hvem er Gud for meg, og hvilket bilde av Gud bærer jeg med meg? Hvordan opplever jeg Guds nærvær når jeg ber? Åndelig veiledning vil hjelpe oss til å be, til å leve nær Gud og til å leve nær oss selv og våre medmennesker. Åndelig veiledning er ikke det samme som skriftemål, krisehjelp, rådgivning eller terapi. Målet er å få hjelp til å se hvordan Gud gir seg til kjenne i den enkeltes liv og hvordan den enkelte svarer på det.

«Likesom hjorten stunder etter bekker med rennende vann, slik stunder også min sjel etter deg, min Gud. Min sjel tørster etter Gud, etter den levende Gud» (Salme 42). I Luthers første salmeforelesning er denne lengsel etter Gud svært viktig, en lengsel som Gud hører og bønnhører gjennom Kristus. Luther er kjent for sin jordnære holdning, at han ville plante sitt epletre i dag om så han visste at Herren kom igjen i morgen. Men Luther preges også av åndelig lengsel. Augustin talte om kirkens to liv, ett på veien mot himmelen, og det annet i det himmelske fedreland. I lys av dette forstår vi Luthers *simul gemitus et raptus* – samtidig lengtende og henført. Luther bruker begrepet *gemitus* om den sukkende lengsel som er kjennetegnet på de helliges liv, lengselen etter det gode, etter å likedannes med Kristus.

Vi har i våre lutherske menigheter gjennom generasjoner bedt hver eneste søndag om at vi av Guds Ord må lære å sørge over våre synder. Men i den samme gamle klokkerbønnen ber vi også om at vi av det samme Guds Ord må lære å forbedre oss hver dag i et hellig liv og levnet. Luther sammenholder rettferdiggjørelsen, som er troens gave, med helliggjørelsen, som er troens gjerning. Hva er hellighet annet enn det å likne Kristus?

Det er nok mulig å lære mange ting på egen hånd gjennom en blanding av lærebøker og egenøvelser. Enkelte ting er riktignok best å lære gjennom råd og veiledning fra mennesker som kan noe om det på forhånd, som husarbeid, matlaging eller hagestell. Alt dette er jo ganske så dagligdagse ting. Åndelig veiledning er også på mange måter en dagligdags ting i det religiøse liv. Jesus visste utvilsomt hva han gjorde da han sendte sine disipler ut to og to. Han vet at vi trenger noen å samtale med og å dele erfaringer med. Når det gjelder bønn og åndelig utvikling, er det neppe noen god idé å satse kun på egentrening.

VIDAR L. HAANES
Vidar.L.Hanes@mf.no

Kirken, kroppen og seksualiteten

Svar til Morten Stensberg

AV KRISTIN MOEN SAXEGAARD, STIPENDIAT, MENIGHETSAKADEMIET

Morten Stensberg har i LK 7/05 skrevet et leserinnlegg hvor han, slik jeg leser det, etterlyser større tydelighet når det gjelder kirkens forhold til kropp og seksualitet. Han tar utgangspunkt i inkarnasjonen, hvor Jesus som sant menneske var mann med drifter, følelser og lengsler som både direkte og «vidt forstått» var seksuelt betinget. Til og med Jesu nakenhet på korset har ifølge Stensberg seksuelle tilknytninger. Stensberg ytrer ønske om at kirken må komme til rette med sitt manglende forhold til kropp og seksualitet, slik at den åpner for et fellesskap hvor vi, eller særlig menn, kan finne tilhørighet.

Jeg deler gjerne Stensbergs ønske om en kirke for hele mennesket, hvor også kroppen har sin naturlige plass. Kroppslig utfoldelse, som lek eller dans, er noe vi alle bærer i oss fra vi var barn. Det stimulerer kreativitet, skaper følelser – og gir mye glede. Det trenger både vi og kirken. Men jeg tror det er feilslått å definere alt som har med kropp å gjøre inn under seksualitet. Selvsagt ligger det elementer av seksualitet i utfoldelse som dans, men jeg mener det er sterkt begrensende å skulle definere det først og fremst som dette. Lek er umiddelbart, spontant og barnlig. Seksualitet fører med seg dimensjoner av spill mellom parter, hvor en betrakter, objektiviserer og utfordrer både seg selv og annen part. I og for seg er dette både flott og spennende, men det hører ikke hjemme i fellesskapet. I leken kan alle være med. Den enkeltes seksualitet bør ikke være allemannseie. I en tid hvor møte og trender gir inntrykk av nettopp det, bør kirken tyte noe annet.

Kirkens fellesskap blir gjerne kalt en familie. En familie består av enkeltpersoner hvor

hver enkelt har sin seksualitet og noen har et seksualliv, sågar med hverandre. Likevel er ikke familien som sådan en arena for seksualitet. Forholdet mellom foreldre og barn kan ofte være både sterkt, fysisk intimt og lidenskaplig. Også her beveger vi oss i randsone av det mange opplever som seksuelt, som fødsel eller amming. Likevel tror jeg det er viktig og nødvendig å definere familierelasjoner utenfor seksualiteten. Mange opplever seksualitet (utenfor de klart definerte rammer) truede, og forholdet til egen kropp og relasjoner innenfor familien kan bli anstrengt dersom en skal vurdere dette som seksuelt. Verre er det når enkelte ikke er i stand til å sette grenser på rett sted, noe som kan lede mot overgrep. Det er enormt viktig at kirken har et språk for kropp og seksualitet som ikke er til å misforstå.

Mennesker i kirkens fellesskap lever med de samme utfordringene når det gjelder seksualitet, om enn på andre måter. Stensberg kan ha rett i at kropp har hatt lite spillerom i kirken. Men dette tror jeg skyldes nettopp det Stensberg savner, at all kroppslighet er blitt definert innenfor det seksuelle området. Helt fram til midten av 80-tallet var det selv innen tensingbevegelsen ikke tillatt å danse, nettopp fordi dette kunne vekke seksuelle assosiasjoner. Vi bare beveget oss til musikk. Resultatet er blitt prester og menighetslemmer uten særlig forhold til rytme eller kroppsspråk. Jeg tror de færreste i vår kirke blir mer frigjort i sin kroppslige utfoldelse hvis vi skal definere alt som har med kropp å gjøre for seksualitet. Heller tvert imot.

Stensbergs visjon for kirken inneholder sider som også er problematiske, rent teolo-

gisk. Mange ledere i menighetene besitter en del makt i kraft av sine posisjoner. Dette gjelder ikke minst prester, kanskje særlig de mannlige. I det daglige kan det absolutt være sjarmerende med menn som er sin seksualitet bevisst, men når en mannlig prest står som liturg ikledd prestedrakt er det avgjørende at rollen som mann ikke blir det fremtredende. I denne sammenheng stiller jeg meg spørrende til hvor klokt det er av Stensberg å fokusere på Jesu manndom slik han gjør. Er denne siden sentral for vår forståelse av Kristus, og skal den være i fokus når presten står som Kristi stedfortreder ved alteret? Neppes. Når seksualitet delvis handler om et spill hvor en betrakter og blir betraktet, er det en svært problematisk tanke at Kristus, og også presten, skal stå

foran menigheten med sine seksuelle sider sterkt fremtredende. Dette fører til at jeg som kvinne blir gjort til objekt, både overfor min Frelser og i prestens øyne. Videre hører det med å nevne problemene som kan oppstå når presten får alt for mye oppmerksomhet rettet mot seg som seksuell person. Det er langt fra alle som er i stand til å takle det på rett måte.

Stensberg ønsker å utvide seksualbegrepet. Jeg ønsker nok heller å begrense det. Ikke fordi seksualiteten skal gjemmes vekk, men fordi vi trenger å være tydelige. Kroppslig utfoldelse bygger ned grenser og styrker fellesskapet. Seksualitet selekterer, det er intimt og privat. Jeg tror ikke kirken er tjent med å blande disse kortene.

Kirken, kroppen og seksualiteten, – en leserreaksjon

AV HANNE LØLAND, FAKULTETSLEKTOR, MENIGHETSFAKULTETET

Morten Stensberg ønsker seg en kirke med et bedre og mer integrert forhold til kropp og seksualitet. Det er et godt anliggende, men etter min vurdering bommer Stensberg i de tiltakene han lanserer som virkemidler for å nå dette målet. Slik jeg leser Stensberg er forslagene for det første i større grad å vektlegge Jesu mannlighet eller Jesus som seksuell mann; for det andre å helliggjøre seksualiteten, flytte seksualiteten inn (igjen?) i kirken. Jeg kan ikke skjønne annet enn at begge disse tiltakene vil føre til flere problemer enn de vil løse, og de reiser også flere grunnleggende teologiske spørsmål.

For det første, hva er sentralt (og bør vektlegges) i inkarnasjonen? Er det ikke tanken om at Gud ble menneske, gikk inn i det men-

neskelige, delte det menneskelige, våre erfaringer og liv fullt ut? Er det sentralt at Gud som menneske ble mann? «For meg er dette likevel en helt opplagt konsekvens av tanken om at Gud ble menneske,» skriver Stensberg om Jesu ereksjon. Jeg vil selvsagt ikke benekte at Jesus var mann, med alt dette innebærer. Å være menneske innebærer at man er kvinne eller mann, med kropp, seksualitet, lidenskap. Det jeg stiller meg spørrende til er om Jesu mannlighet og seksualitet er sentralt i læren om Gud som ble menneske? Flere har allerede reist som problem at kvinner må frelses via en mann. Dette spørsmålet vil bli forsterket ved en understreking av Jesu mannlighet.

«Hvis Jesus hadde vært Guds datter, hadde Vår Herre da gjort seg til latter?» spør Guro

Skottene i ett av sine dikt. Ville Stensberg fremhevet Jesu seksualitet like sterkt, dersom Jesus hadde vært kvinne? I den kristne tradisjon er sammenhengen mellom gudsbilde og menneskebilde (selvbilde) sterk. Gud skapte mennesket i sitt bilde... til mann og kvinne skapte han dem. Jesus er den usynlige Guds bilde. Dersom Jesu mannlighet vektlegges vil gudsbildet bli mer mannlig. Hva skjer da med kvinners gudbilledlighet?

Om noen menn – mannlige prester – ville føle seg sikrere og tryggere i sin seksualitet ved å fremheve Jesus mannlighet, hvordan ville det være for kvinner – kvinnelige prester – og skulle forholde seg til Jesus som mann? For mange kvinner er det nettopp det at Jesus (kanskje på tross av at han var mann) bryter med det tradisjonelle patriarkalske mannsidealet og kjønnsrollemønsteret, som er viktig. Hvordan skulle kvinner og menn i kirken forholde seg til Jesus seksualitet? Jeg tror det ville oppleves både forstyrrende og problematisk for mange om seksualitet ble vektlagt i en relasjon der den ikke hører hjemme.

Videre, er det en nedvurdering av det seksuelle og av kroppen å ikke understreke at Jesus var mann? Jeg tror ikke det. Seksualitet er viktig del av det å være menneske, men det betyr ikke at seksualiteten skal fremheves i alle relasjoner. Ingen vil nekte for at mor og far er kvinne og mann, de er seksuelle og har et seksuelt forhold. Dette blir verken benektet eller undertrykt selv om det ikke er sentralt, og heller ikke bør være sentralt, i forhold til barna i det samme forholdet. Det samme mellom venner, man er kvinner og menn, seksuelt og kroppslig, men dette blir ikke vektlagt i relasjonen til ens venner. Dette er heller ingen

nedvurdering av seksualiteten. Jeg kan ikke se at valget med å ikke fremheve Jesu mannlighet og seksualitet skulle være undertrykkende for vår forståelse av seksualiteten. Jeg kan klart se hvordan en fremheving av dette kan skape problemer.

Stensberg skriver om kirken som kan bli stedet der «seksualiteten kan «helliggjøres» og vise vei til Gud.» Jeg må da spørre: Må seksualiteten helliggjøres, flyttes inn i kirken for å være god og legitim? Jeg er redd for at denne tanken faktisk vil føre til en degradering av seksualiteten i «seg selv». Selv om religiøse lengsler og hengivelse, ligner på seksuelle lengsler og hengivelse, er de ikke sammenfallende, de er ikke det samme. Seksualiteten trenger verken å helliggjøres eller flytte inn i gudrelasjonen for å være god. Jeg tror faktisk stikk i strid med Stensberg, at en «helliggjørelse» av seksualiteten betyr at man ikke tar seksualiteten på skapelsesplanet på alvor. Vi trenger et godt og åpent språk for å snakke om seksualitet i kirken, og da tror jeg ikke brudemystikken, eller talen om kirken som Kristi brud hjelper oss. Brudemystikken bygger på et patriarkalsk og hierarkisk syn på forholdet mellom kjønnene. Den underbygger stereotyp kjønnsroller, Gud er ektemann i forhold til Israel som er troløs kone. Kristus er mann og frelser, mens kirken er brud og den som trenger å frelses. Dette er klart problematiske forbilder for de rammer om seksualiteten som de fleste av oss ønsker. Brudemystikken er ikke noe godt forbilde for likestilte, hengivende elskende.

Jeg ønsker meg også en kirke med et bedre og mer integrert forhold til kropp og seksualitet, men jeg tror ikke dette er veien å gå.

Kirkens markering av 1905

AV SOKNEPREST BIRGER H. FOSSUM

Søndag den 12. juni 2005 – 4. søndag etter pinse – blir dagen for lokale og sentrale markeringer av Norges 100 år som selvstendig nasjon. Kirkerådet vil komme med en intimsjonstekst og momenter til forbønnen. Både dette og ytterligere materiale er kanskje kommet når dette leses. I skrivende stund (26. april) finnes det allerede svært mye nyttig materiale om 1905 på nettstedet «Prosjekt 1905»: <http://www.hf.uio.no/hi/prosjekter/Prosjekt1905/index.php> Se også: «Norge, Sverige & unionen» på <http://www.nb.no/baser/1905/> Som et ledd i forberedelsene til gudstjenesten den 12. juni, bør vi oppdatere våre kunnskaper om 1905. Flere enn jeg vil nok måtte si: «Å, var det slik det var!»

En (ufortjent?) lykkelig historie

Det som skjedde i Stortinget 7. juni var på ingen måte et sikret resultat før forhandlingene i Karlstad var vel gjennomførte utpå høsten. Nordmennene hadde gjort revolusjon under Christian Michsens ledelse, og på veien fram til den lykkelige løsning var vi meget nær krig. Hærstyrker var oppmarsjert på begge sider av grensen i midten av september og i Göteborg lå den svenske marine med dampen oppe. I Karlstad satt Jørgen Løvland i den norske forhandlingsdelegasjonen med sitt ur i hånden for å kunne fastslå nøyaktig når forhandlingene brøt sammen. Det endte likevel godt.

I tradisjonen om 1905 er det 7. juni som er *dagen*. Den viser oss handlekraftige norske politikere. De forskutterte imidlertid mye hell og lykke i det følgende. Først den 9. oktober ble avtaleutkastet fra Karlstad endelig vedtatt i Stortinget, og den 13. oktober i Riksdagen. Kong Oskar II. abdiserte som norsk konge den

26. oktober, og unionsoppløsningen var fullført – i fred! Vi kan gjerne minnes disse datoene til høsten med takk til Gud for dem både i Sverige og her hjemme som talte for og valgte en fredelig løsning på konflikten. Det var også den gang dem som appellerte friskt til våpene. Om de sistnevnte hadde vunnet fram, kunne 7. juni ha blitt begynnelsen til forferdelsen – og lite å feire i år.

En takk til Gud og mennesker for fred og for fredelig samarbeid

Det var *ikke rettsstaten og den personlige friheten* det stod om i 1905, det var *de nasjonale ambisjoner om selvstendighet*. Ord fra fredsdagene i 1945 eller jubileet i 1995 kan derfor ikke uten videre gjentas om unionsoppløsningen. Det bør vi ha i tankene, så ikke vi får en form for emosjonell overledning mellom dagene. Det er heller ikke mye av teologien fra 1905 som kan gjentas i 2005. Den kulturprotestantiske frihetsbegeistring og den gamle, positivistiske øvrighetstenkningen er gått ut på dato. De varige følger og kommende føringer fra unionsoppløsningen er ikke dagens preken stedet for å evaluere. For noen er stikkordene «ut av unionen» nok til å skape entusiasme. For andre gir forskjellen mellom 1905 og 2005 premisser for en tilnærming til nye internasjonale fellesskap. For alle vil *freden* i og etter 1905 være et takkeemne. Vi bør bruke den 12. juni til en takk for fred og skandinavisk samarbeid og lage en gudstjeneste som kan svare til situasjonen. Datoen 7. juni er også knyttet til hendelser under den 2. verdenskrig, da Gud gav fred og frihet til sist.

Dagens tekster

Dagen hadde for kirkeåret 2004–2005 fått

som prekentekest Hos 14, 2-5. I rundskriv nr 6/2004 meddelte Kirkerådet at dette var endret med tanke på jubileumsmarkeringen på dagen. Motiveringen var at «2Hos 14,2-5 frå tilleggstekstane, er lite eigna i samband med det hundreårsminnet som no er lagt til denne søndagen, medan den vanlege preiketeksten, Luk 15,1-10. kan gje ein åndeleg dimensjon til motiv som vil stå i sentrum for markeringa.»

Jeg spør om Luk 15, 1-10 alt i alt er den beste teksten for dagen. Temaet «miste/lete» og dagens kollektbønn – med unionsoppløsningen i tankene – kan gi opphav til utilsiktede tankerekker både i kirkebenkene og på prekestolen. Tekstene bør ha et kollektivt perspektiv og et perspektiv på fred som utfordrer. Det kan vel også bli noe forskjell mellom «Dom» og «Dorf.» Jeg tillater meg å foreslå Rom 12, 17-21 og Matt 7, 12 som lesetekster og Jes 2, 1-5 som prekentekest. Prekenen kunne samles om: 1. *Fred var Guds gave i 1905*, 2. *Fred ved Jesu soningsverk er Guds endelige mål for historien*, 3. *Vi er kalt inn i Guds lys for å virke for fred med Gud og med mennesker*.

3åde nasjonalsangen og fedrelandssalmen vil

ha sin plass på dagen. Ved siden av dem foreslår jeg: NoS 757: *Å Gud vårt vern i farne tid*. Det er ellers gammel kirkelig skikk å synge Te Deum – NoS 261 ved fredsslutninger.

Kirken i det nasjonale bør oppdateres

Den 17. mai ble offisielt introdusert som gudstjenestedag ved Kirkedepartementets rundskriv av 15.04.1899 (statsråd W. A. Wexelsen). Tekstboken av 1918 har tre rekker med tekster for dagen. Eivind Berggrav mente i 1947 at «De kommende år vil visstnok finne tekstsamlingen for 17. mai enstødig og kanskje litt grunn i sin enkle harmoniske stemthet.» (Tider og tekster s 132.) Ved liturgirevisjonen i 1977 ble hele 5 av 6 tekster fra 1899/1918 erstattet med nye! Ved revisjonen av tekstboken i 1983 fikk 11. rekke ny evangelietekst, og vi fikk to nye tilleggstekster. Det var ingen uttalt motivering for disse endringene, og heller ingen debatt. Tiden er nå moden for en ny gjennomtenkning og revisjon av tekster og bønner for alle de «nasjonale» prekentekestene (1. mai, 17. mai, bots- og bededag, høstakkefest og nyttårsaften).

Den norske kirke i Elverum har 5 sokn: Elverum, Heradsbygd, Hernes, Nordskogbygda og Sørskogbygda. Her bor det 18.700 mennesker. Kirka ønsker å være «En kirke for folket». Virksomheten drives ved hjelp av 15 lønnete årsverk pluss frivillige, og er i god utvikling

Elverum kirkelige fellesråd søker MENIGHETSPREST/KATEKET

Det er ledig stilling som menighetsprest/kateket i Elverum. Stillingen er tillagt et særlig ansvar for dåpsopplæringen. Menighetspresten skal utøve vanlig prestetjeneste i arbeidsdeling med de fire andre prestene.

Virksomheten drives etter en folkekirkestrategi. Det forventes at den som tilsettes kan slutte seg til planer og mål for å utvikle folkekirken. I dåpsopplæringen vektlegges samarbeidet med barnehager og skoler. Målet for dåpsopplæring og konfirmasjon er å skape tilhørighet til kirka og de kirkelige ritualer og symboler. Elverum har et sterkt kirkemusikalsk miljø som står sentralt i arbeidet med familiegudstjenestene. Elverum har 5 prester, 2 organister, 1 diakon og en godt organisert administrasjon. Personlig egnethet vektlegges. Stillingen lønnes som kapellan. Utlysningen skjer med forbehold om bispedømmetrådets godkjenning.

Kontaktpersoner: Menighetsprest Ole Kristian Bonden, tlf. 62 43 52 86 og kirkeverge Jon Veflingstad, tlf. 62 43 52 90. Søknadsfrist er 6. juni. Søknad vedlagt vitnemål og attester sendes til: Elverum kirkelige fellesråd, Pb. 201, 2402 Elverum.

FRA BOKFRONTEN

Hva vil det si å være kirke?

Kirkens vesen og oppdrag

Tredje bind i Ekklesiologi-prosjektet ved MF

MF / Tapir Akademisk Forlag, Trondheim, 2004

MF's ekklesiologiprojekt fullføres i og med dette tredje bindet. Vi har tidligere anmeldt de to første bindene i vårt blad (LK 17/03 og 5/04). Målsettingen for prosjektet er «å stimulere til å arbeide både med dagens virkelighet og med bibeltekstene, og få øye på deres rikholdige tilnærming til spørsmålene.» Første bind anla en deskriptiv tilnærming til dagens kirkeliv, mens andre bind tok opp kirketanken og det faktiske menighetsliv i NT. Dette tredje bindet tar opp systematisk-teologiske og misjonsteologiske utfordringer og ønsker å trekke linjer både til NT og vår faktiske kirkevirkelighet. Særlig dette siste er en mangelvare i vår tradisjon. Vi mangler ikke prinsipielle refleksjoner om kirkens vesen og oppdrag, men det er langt vanskeligere å forankre disse i norske menigheters faktiske eksistens i dag. Hvorvidt forfatterne i dette tredje bindet lykkes med denne oppgaven, vil være avgjørende ikke bare for vurderingen av denne boka, men for hele ekklesiologi-prosjektet slik dette er anlagt.

Kirkens vesen og oppdrag

Professor Kjell Olav Sannes innleder boka med to kapitler der han gir en systematisk-teologisk drøfting av henholdsvis kirkens vesen og dens oppdrag. Hans anliggende er å finne fram til det som midt i all forandring må være nødvendig og blivende i kirkens liv og tjeneste. Hans ekklesiologi er trinitarisk anlagt. Vekten legges på den frelseshistoriske Trinitet og mindre på den immanente. Dette grepet følger av at Sannes legger avgjørende vekt på Guds åpenbaring i Bibelen. En immanent orientert trinitetsforståelse kan etter hans syn fort bli offer for tan-

ker uten tydelig bibelsk støtte, for eksempel i form av en spekulativ analogitenkning mellom den skapte verden og Gud.

Sannes formidler klassisk luthersk teologi om kirken. Han har mange vesentlige anliggender som denne anmelder leser med tilslutning. Men noen ganger blir han for upresis. Det gjelder særlig de tilløp av diskusjon med andre posisjoner som finnes, for eksempel hans kritikk av «enkelte typer teologi» som ser skapelse og frelse som to sider av samme sak og som gjerne vektlegger den åpne folkekirken (s. 25 f). Dette er en meget aktuell og viktig tematikk. Dersom det ble noe klarere hvilke oppfatninger Sannes kritiserte her, ville lesningen vært mer interessant. Han burde tegnet sine motstandere tydelig for slik også å bli tydeligere selv.

Når Sannes skriver om kirkens sendelse, blir det tydelig at han legger avgjørende vekt på oppdraget og mindre på kirkens ordninger. Hans ekklesiologi fremstår som lavkirkelig og funksjonell. En slik posisjon utmerker seg ved å være åpen for dynamikk og endring, og den vektlegger lekfolkets allmenne prestedomme. Dette er vesentlige ting å akte på for den som vil bygge menigheter. Men svakheten blir en uklart enibetsteologi. Sannes er så opptatt av å viske ut alle forskjeller mellom det spesielle og allmenne prestedomme at det blir uklart om preste-tjenesten er en nødvendig og ikke bare en tilfeldig del av menighetens liv, som for så vidt kan erstattes av det allmenne prestedomme dersom den ikke fungerer tilfredsstillende.

Det virker derfor logisk når Sannes skriver at forskjellen mellom den offisielle kirke og

organisasjonene er «ganske uinteressant» (s. 34). Her blir savnet av en embedsteologi merkbar. Sannes har ikke syn for det spesielle ved prestedtjenesten, bare det allmenne, det presten har felles med alle andre kristne. Dermed forsvinner prestedtjenestens karakter av å være representativt symbol og uttrykk for den lokal-kirkelige enhet. Men kan en slik funksjon ivaretas like greit av et knippe organisasjonsledere uten noen form for tilknytning til kirkens embedsstruktur?

Sannes er, ikke overraskende, begeistret for nye menighetsdannelser av typen Storsalen og IMI-kirken i Stavanger. Han mener vi bør forlate en kirkelig monopol-tenkning og heller glede oss over det disse menighetene lykkes med. Det er en vurdering jeg i utgangspunktet deler. Men ser ikke Sannes noe som helst betenkelig ved disse menighetsdannelsene? Når noen i Normisjon overhode ikke vil vite av biskoppelig tilsyn med organisasjonens «menigheter», er ikke dette en solistisk og selvtilstrekkelig tankegang i forhold til det øvrige kirkefelleskap man tilhører? For å sitere Paulus: «Øyet kan ikke si til hånden: 'Jeg trenger deg ikke.'» Det er påfallende at temaet kirkelig tilsyn helt mangler hos Sannes i denne sammenhengen.

Derimot tar han opp biskopenes tilsyn i forbindelse med konservative grupperes ønske om et alternativt tilsyn på grunn av teologisk utglidning i folkekirken (s. 43). Her mener Sannes man bør finne frem til smidige ordninger. Det er ikke vanskelig å slutte seg til ønsket om å gi livsrom for dem som er dypt frustrert over dagens teologiske pluralisme. Men når Bispemøtet enstemmig (!) har avvist å etablere et slikt tilsyn som Sannes her går inn for, blir det tydelig at det her finnes sterke motforestillinger som nok kunne ha fortjent nærmere refleksjon. Sannes går utenom en svær og vanskelig tematikk knyttet til spørsmålet om hvordan enheten i kirken kommer til uttrykk. La meg bare antyde en spørsmålsstilling: Hva om prest og menighet ønsker tilsyn fra ulike biskoper? Hva gjør det med enheten i kirken og i lokalmenigheten?

Sannes setter kirkens oppdrag fremfor kirkens ordninger. Det har som nevnt klare gevinst. Men det skjer etter mitt syn i en så sterk grad at en del ordningsmessige temaer,

bl.a. vesentlige spørsmål knyttet til prestedtjenestens særpreg og biskopenes tilsyn, blir for stemoderlig behandlet. Sannes skal imidlertid ha den ros at han har skrevet et bidrag preget av en gjennomgående systematisk linje og med et tydelig ønske om å utfordre til dynamisk nytenkning.

Misjonar kirke

Bokas neste bidrag er skrevet av Knud Jørgensen, direktør i Areopagos, og har overskriften: «Trenger kirken omvendelse? På vei mot en misjonar ekklesiologi». Begrepet «misjonar kirke» møter vi nå stadig oftere. Det skal karakterisere en kirke som ikke bare «driver» misjon, men som «er» misjon i alt den gjør. En misjonar ekklesiologi gjør opprør mot den reduksjonisme som skiller evangeliets gaver fra evangeliets vitnesbyrd, og overser at frelsen ikke gis for vår egen skyld alene, men for at vi skal bli vitner som gir frelsen videre (s. 54). En av de misjonale fedre, Craig van Gelder, beskriver den misjonale utfordring slik: «*Church and mission need to be merged into a common concept. Ecclesiology and missiology are not separate theological disciplines, but are, in fact, interrelated and complementary*» (s. 62).

En misjonar kirke har bl.a. følgende kjennetegn:

- Alle medlemmer lærer å bli Jesu disipler.
- Bibelen er normativ for kirkens liv.
- Kirken prøver å utnytte hva Guds misjonale kall betyr for hele fellesskapet.
- Fokus settes på lekfolkets prestedtjeneste
- De ordinerte prestene er hjelpeprester for lekfolkets prester
- Kirken legger vekt på å utvikle spiritualitet.
- Menigheten involverer seg i lokalsamfunnets kultur.
- Man går i dialog med mennesker utenfor kirken. (s. 63 f)

Den kristne kirke i Vesten er i dag i en overgangsfase fra den konstantinske æra og over i noe nytt. I denne situasjonen trengs ledere som har en trygg kristen identitet samtidig som de er åpne for endring. En leder i den misjonale kirke har derfor karakter av både å være en *poet* som tolker tiden og en *profet* som taler Guds ord til vekkelse inn i situasjonen.

Den prosess kirken må inn i, minner om en omvendelse (s. 65).

Jørgensen viser avslutningsvis til prosjektet «Menighet i bevegelse» som ble etablert av Samarbeidsråd for Menighet og Misjon i 2003. Dette initiativet vil formidle visjonen om misjonale menigheter og «fornye og utvikle misjonerende holdninger og praksis i kirken». Samarbeidsrådet har følgende definisjon på en misjonale kirke i norsk kontekst: «Misjonerende menigheter der evangeliets kraft får inspirere og utruste menigheten til å dele troen gjennom nærvær, handling og ord, lokalt og globalt» (s. 67).

Jørgensen skriver med et tydelig engasjement. Misjonale kirketenkning er hans store hjertebarn. Han makter å presentere sine anliggender med god oversikt, men fremstillingen kan av og til få et noe opprampsende preg. Slik blir det gjerne når man favner så vidt tematisk og dessuten skisserer viktige historiske utviklingslinjer i kirke- og misjonsforståelsen.

Hvorvidt den misjonale kirketenkning og prosjektet «Menighet i bevegelse» evner å fornye Den norske kirkes menigheter, gjenstår å se. Men her er viljen åpenbart til stede, og det er avgjørende. Utfordringen blir, i større grad enn det skjer i denne introduserende artikkel, å tilrettelegge disse tankene nettopp i rammen av en folkekirkehorisont som er ganske annerledes enn amerikansk frikirkelighet. Denne oppgaven må fokuseres i fremtiden dersom den misjonale bevegelsen skal bli mer enn sentralt utviklede visjoner. For uten misjon dør kirken.

Utfordringen fra sør

Professor Tormod Engelsen følger opp linjen fra Jørgensen og skriver om «Den misjonale kirke og utfordringen fra sør.» Engelsen viser til at fremtredende religionsforskere peker på kristendommen, ikke islam, som den mest vitale verdensreligionen i et globalt perspektiv. Samtidig er religionene i ferd med å overta mye av den funksjon som de politiske ideologiene hadde tidligere i samfunnslivet (s. 77).

I denne utviklingen er kristendommens tyngdepunkt forskjøvet sørover. I løpet av forrige århundre steg eksempelvis andelen kristne i Afrika fra 10 til 46 %! Dessuten fylles kir-

kene i nord i stadig større grad av immigranter fra sør. I London i dag er over halvparten av kirkegjengerne fargede. Den særlige kristendomsform er teologisk og moralsk mer konservativ enn den nordlige. For Engelsen er dette et løfterikt trekk som han håper kan fornye kirkelivet også i nord (s. 78).

Engelsen spør om grunnen til veksten i sør ligger i det forhold at disse kirkene nettopp kan betegnes som «misjonale kirker», ikke bare i teorien men i praksis? For å svare på dette, har han undersøkt åtte menigheter i Malaysia. Disse har det til felles at misjon og evangelisering gjennomsyrrer menighetslivet. De er eksempler på typiske voksende og misjonale menigheter i sør med høyst ulik konfesjonell bakgrunn. Engelsen fant at disse menighetene preges av «evangelikal teologi» med vekt på Bibelens autoritet, Jesus som den eneste frelser, livets to utganger, samt personlig omvendelse og helliggjørelse. Gudstjenestene var ofte preget av mye lovsang og hadde gjerne et karismatisk preg. Videre kombineres et sterkt lederskap med en mobilisering av medlemmenes nådegaver som særlig kom til utfoldelse i cellegruppene. De troende drev i utstrakt grad med spontan vitnetjeneste overfor sine omgivelser, og svært mange gav tiende til menighetsarbeidet. Kirken i Malaysia er således i dag stort sett økonomisk uavhengig og er en netto bidragsyter til internasjonal misjon. Menighetene driver i tillegg med et utstrakt utdanningsprogram både for sine ledere og for de vanlige medlemmene.

Engelsen er, i likhet med Jørgensen ovenfor, en entusiastisk formidler av sitt stoff. Han er overbevist om å være på sporet av noe helt vesentlig for kirkens framtid både globalt og her hos oss. Bildet han tegner av menighetene i Malaysia er sterkt og gripende. Noen ganger har jeg lurt på om situasjonen virkelig kan være så lys? Dette ligger milevidt unna den kirkevirkelighet de fleste av oss kjenner. Det må vi la oss utfordre av. Og samtidig kommer vi igjen tilbake til problemet med overføringen. Hvordan leder vi disse impulsene inn i vår norske folkekirkevirkelighet?

Misjonerende menighet i Kristiansand

Det neste kapittelet tar fatt i akkurat denne utfordringen. Sokneprest Torbjørn Lied, som

tidligere har arbeidet som misjonær og nå er ute i ny periode, forteller om arbeidet med å drive misjonerende menighet i Oddernes i Kristiansand. Dette er en menighet som har lagt vekt på å utvikle en visjon og en strategi for menighetslivet.

Ett av hovedmålene har vært å inspirere til misjonsengasjement blant alle døpte. For å nå dette målet har man bl.a. opprettet et misjonsutvalg med representanter både fra menighetsrådet og misjonsorganisasjonene i menigheten. Årlig er det ca. 15 gudstjenester hvor takkofferet går til ytemisjon og hvor forkynnelse og informasjon preges av misjonsperspektivet. Videre har menigheten et eget misjonsprosjekt knyttet til misjonærer som har reist ut fra Oddernes. Hele 65 % av kirkeofringene går til formål utenfor menigheten. Man skulle kanskje tro at en slik satsing på misjon og eksterne formål ville svekke menighetens økonomi, men Lied skriver at så ikke er tilfelle. Ei heller har misjonsengasjementet på andre måter gått utover det øvrige menighetsarbeidet, tvert imot.

I det hele tatt virker det som om alle piler peker oppover i Oddernes. Lied er realistisk nok til å peke på betydningen av sin egen innsats i denne sammenhengen. Det er forfriskende og bør ikke tolkes som manglende beskjedenhet. Snarere dreier det seg om en beskrivelse av hvor sentral presten faktisk er i dagens menighetsliv i Den norske kirke – på godt og vondt. Dersom presten satser og går inn for noe, kan det bli bevegelse i menigheten. Dersom det motsatt derimot er tilfelle

Artikkelen er i sin helhet erfaringsbasert. Her er ingen litteraturhenvisninger. Det er viktig at denne boka også rommer et slikt bidrag. Vi trenger rapporter fra det faktiske menighetsarbeidet. Det kan oppmuntre og inspirere andre til å våge å satse. Men artikkelens styrke er samtidig dens svakhet. Det kan til tider bli litt vel lokalt, og dermed kjedelig. Av og til fikk jeg samme følelse som når jeg blar i lokalaviser på fremmede steder. Det er i og for seg artig, men angår meg ikke.

Postmoderne menighetsbygging

Trond Løberg, hovedprest i Storsalen i Oslo, har skrevet artikkelen «Å bygge menighet i en postmoderne tid». Han innleder med å skildre

hovedtrekk i den postmoderne kultur. Det er en krevende oppgave på den tilmålte plass, og det finnes etter hvert svært mange fremstillinger av dette. Etter hvert får jeg en opplevelse av å ha lest dette før, men det er vel knapt til å unngå. Så langt jeg kan se, får Løberg med seg de sentrale hovedtrekkene i det postmoderne kulturbildet.

Mer interessant blir det når Løberg trekker konsekvenser for menighetsarbeidet i denne postmoderne konteksten. Han vier mye plass til en grei og oversiktlig fremstilling av «Naturlig kirkevekst» slik denne bevegelsen og redskapet er blitt utviklet av tyskeren Christian Schwarz. Men jeg savner kritisk vurdering og distanse. Løberg blir for ensidig applauderende. Blant annet er jeg usikker på om ikke Schwarz har en for dogmatisk vektlegging av de såkalte «minimumsfaktorene» i menighetene.

Løberg gir så en fremstilling av såkalte «New Paradigm Churches» i USA. Disse kjennetegnes av sterk vekst, og satser på nye arbeidsformer, ortodoks teologi, omvendelsesforkynnelse, en involverende og ikke-hierarkisk organisering, enkle og fleksible gudstjenester, utstrakt gruppevirksomhet og et dynamisk lederskap. Disse menighetene legger videre stor vekt på Bibelen. Fellestrekkene til menighetene Tormod Engelsen studerte i Malaysia, og som er beskrevet ovenfor, er påfallende.

Utfra egne erfaringer og refleksjoner fokuserer Løberg så noen punkter som må stå sentralt for menighetsbyggere i en postmoderne tid:

Kirken må være kulturtilpasset motkulturell for å lykkes. Menigheter må få utvikle ulike særpreg, og soknegrensene løses opp. Som motkultur (ikke sub-kultur!) må man stå fast på de bibelske standarder for lære og liv.

Budskapet om omvendelse, tro og livsvandring må gis rom. Mennesker må i større grad kunne få hjelp for sine faktiske livsproblemer i menigheten.

Det er nødvendig med en kristendomsform der den åndelige dimensjon er en erfart virkelighet. Fremtiden tilhører de karismatisk pregede menigheter.

Kirken må innse at den ikke lenger repre-

senterer majoritetskulturen, men snarere står i en minoritetssituasjon. Dette nødvendigvis bl.a. økt satsing på trosopplæring i menighetene.

Den diakonale sektoren må styrkes radikalt. Folk vil ikke bry seg om menigheter som ikke bryr seg om dem.

I en kultur med mye ensomhet og mange ødelagte relasjoner er det viktig at menighetene evner å bygge fellesskap som gir tilhørighet og støtte og lar mennesker vokse i troen.

Postmodernismen er anti-hierarkisk. Derfor må menighetene kjennetegnes av flate strukturer. Det allmenne prestedømme må gå fra teori til praksis.

Fremtidens ledere må fremfor alt oppleves som integrerte og troverdige. De må videre ha evnen til å tolke tiden, formidle en visjon og kunne motivere sine medarbeidere.

Også Løbergs bidrag er preget av å være en oversiktsartikkel. Det sies mye klokt og vesentlig på disse sidene. Løberg er da også en engasjert formidler. Men stilen oppleves som litt opprassende. Løberg referer mer enn han drøfter. Det gjør lesningen mindre interessant enn den kunne ha vært. De grep han anbefaler virker i stor grad å være hentet fra menigheter som likner på frikirken, slik Storsalen på mange måter gjør. Savnet av en folkekirkekonsept vil trolig kjennes merkbart for flere lesere.

Boka rommer ytterligere tre bidrag som jeg ikke har plass til å gå nærmere inn på. Men de skal nevnes, for de er alle informative og interessante. Lars Råmunddal skriver om «Vekststrategier i norske frikirker». Jan Opsal tar for seg «Kirken og verdensreligionene i Norge», mens Arild Romarheims artikkel har tittelen: «Nyhedendom eller kristendom: Er ukebladene til hinder eller hjelp i kirkens selvpresentasjon overfor «folk flest».

Oppsummering

Denne boka har den store fordel at flere av bidragene driver i samme retning. Det er ofte en mangelvare ved samleverk av denne typen. De bidrag som er omtalt ovenfor har alle det til felles at de utfordrer menighetene til oppbrudd og nytenkning. Veien fremover innebærer mer fleksible former for gudstjeneste,

menighetsarbeid og organisering. Videre må menighetene utvikle både en diakonal og en misjonell selvforståelse. De må fokusere trosopplæring med sikte på å danne disipler, de må legge større vekt på det allmenne prestedømme og nådegavene. Lederne må fungere som et motiverende og utrustende lederskap. Og menighetene må preges av en kontekstuell men konservativ teologi og forkynnelse som svarer til menighetens karakter av å være kulturelt tilpasset motkultur.

Kort sagt: Her er utfordringene enorme. For et alminnelig menighetslem eller prest i Den norske kirke kan boka enten virke inspirerende eller fullstendig utmattende. Visjonen av en annerledes kirke kan gjøre egen virkelighet så sørgelig grå og puslete. Det er etter min mening en svakhet ved boka at den i så liten grad speiler alminnelige menigheters hverdag. Oddernes menighet er dessverre ikke representativ. Og Storsalen er på alle måter noe for seg selv. Det skal selvsagt ikke legges disse til last. Men her er altså noe som mangler.

Flere ganger har jeg kjent på den store avstanden mellom bokas idealbilder og den faktiske folkekirkelige virkelighet der prestene og de ansatte lederne opplever at de bare rekker å reagere på oppgaver som hele tiden kommer seilende til dem, og ikke får mulighet til å agere som virkelige ledere og veivisere. Men også disse har naturligvis en viss mulighet til å legge om kursen, og utfordres gjennom denne boka til å gjøre nettopp det.

I og med dette tredje bind er Ekklesiologi-prosjektet ved MF avsluttet. I anmeldelsen av bind to her i bladet hevdet jeg at det tverrfaglige aspekt ved prosjektet burde vært mer gjennomført. Bidragsyterne syntes i for liten grad å ha samtalt med hverandre underveis. De to første bindene ble opplevd som interessante samleverk om ekklesiologiske tema, mer enn som praktisk orientert og retningsgivende kirketenkning. Det tredje bindet har delvis rettet opp noe av dette. Her er retningen tydeligere og mer energisk tegnet. Men nærheten til lesernes kirkelige hverdag er ikke påfallende sterk. Likevel tror jeg at noe kan settes i gang. På fruktene skal prosjektet kjennes. Så far vi vente og se. Nei, ikke vente men arbeide.

HALVOR NORDHAUG

SØNDAGSTEKSTEN

Jørund Midttun, Øystein I. Larsen og Bjarte Nese

3. søndag etter pinse

6. juni 2005

Prekentekest: Luk 14,16–24

Jes 25,6–7 Åp 19,5–9

Kom for alt er ferdig!

Å rope inn folk til felles middag sånn til hverdags er ikke like lett bestandig, enten de er store eller små. Det er så vanskelig å avbryte det man holder på med, så mange «skal bare». Man må hoie fra altanen, gjerne ta en telefon og kanskje reklamere litt for maten og argumentere for verdien av å spise sammen. Mens jeg driver med disse øvelsene dukker det opp barndomsminner fra min egen mor, som irriterte seg over at vi ikke kom. Nå skjønner jeg henne, og merker den samme frustrasjonen. Tiden som går. Maten som blir kald. Ofte begynner vi å spise før alle er kommet, men det er ikke det samme. Lykken er å være fulltallig. Hyggen og gleden ved at hele familien er samlet rundt måltidet og kjenner fellesskapet er det ikke mye som kan overgå. Den er verd litt masing. Opplevelsen er samlet i Einar Skjæraasens geniale lille dikt *Lykke*:

Åtte øyne i hverandre,
fire munner rundt et bord,
fire vegger kring en lykke:
Vesla, Pásan, far og mor

Åtte armer heftet sammen
i en ring om stort og smått.
Herre Gud – om hele vide
verden hadde det så godt

Iblant utvides fellesskapet: Med den større

familien, med venner, kolleger. Noen ganger kan det være stivt og kjedelig, eller det kan være konflikter utenfra som fellesskapet ikke greier å ta vekk, men de fleste gangene er i alle fall for meg måltidsfellesskap noe som gir meg opplevelse av samhørighet og trygghet og – lykke. Derfor blir jeg sterkt grepet av dagens tekster, ikke minst Jesajateksten. Den er et dikt den også, som gir en visjon om at det gjestetebudet Herren en gang skal innby til, det skal overgå alt det vi har opplevd før. Hvis vi bare greier å rive oss løs fra alle våre andre gjøremål.

Tekstene

De tre tekstene for denne søndagen har et klart felles tema, nemlig bildet av Guds rike som et gjestetud. De to lesetekstene nærmer seg dette fra forskjellige sider. GT-teksten er en del av Jes 24–27, ofte kalt Jesaja-åpenbaringen. Sentral er Herrens dag, som er en dag for dom over alle Guds motstandere og en frelsens dag for dem som lengter etter ham. Perikopen fokuserer på selve samlingen, og hva som kan tilbys: Fete margfulle retter og gammel klart vin.

I Åpenbaringsteksten er det Kristus – Lammets – som er i fokus, og tilbedelsen av ham. Lammets bryllup er en del av denne tilbedelsen. Til sammen kaster disse tekstene et lys inn i den lignelsen Jesus forteller hos Lukas; gir tanker og assosiasjoner i forhold til hva slags måltid dette skal være, og gir dermed også en tolkning inn i prekentekest. Denne tolkningen kan man selvsagt se bort fra, men jeg synes den er både fruktbar og sakssvarende.

Jesu lignelse i Luk 14 blir fortalt i en

sammenheng (Luk 14,1–24) hvor han selv sitter i fint selskap, hos en rådsherre. Det kan virke som det er flere prominenser – både i egne og andres øyne – til stede. Stemningen er litt spent fordi Jesus har helbredet en syk selv om det er sabbat, samtidig gjør han seg sine tanker omkring det å sitte ved bordet; om hvordan en skal se på seg selv i forhold til andre (v.7–12) og hvem en skal be i selskap (v.12–14). Disse betraktningene fungerer som portaler mot det som blir episodens høydepunkt, nemlig vår perikope. Denne blir, som ofte hos Lukas, foranlediget av en kommentar fra en av gjestene: «Salig er den som får sitte til bords i Guds rike.» Jesus svarer med en lignelse.

v.16 Et sentralt ord i fortellingen er 'deipnon', i NO78/85 oversatt med «gjestebud.» Det er jo et godt ord, men gir ikke nødvendigvis alle de riktige assosiasjoner, det smaker litt av Asbjørnsen og Moe. Bibelforlagets oversettelse bruker ordet «festmåltid», som kan være et godt alternativ. Tidligere ble 'deipnon' oversatt med «nattverd», et ord som vel i dag kun assosieres med det som skjer i kirken. Det er likevel grunn til å reflektere litt (evt. sammen med menigheten) over en mer generell bruk av ordet «nattverd», at det tidligere var en betegnelse på kveldsmåltid, også i alminnelig språkbruk. Altså kunne vi oversette med «kveldsmat» (jfr engelsk «holy supper»), eller rett og slett «middag». Hvis vi sier «Det var en mann som ville holde en stor middag», kan det være med å fylle ut begrepet gjestebud. Ved slik å gå litt inngående inn i begrepet 'deipnon' kan det også gis åpninger for å reflektere over nattverden som måltid og festmåltid/gjestebud.

v.18–20: Jeg har lært hjemme at når man blir bedt i selskap skal det være svært gode grunner til for å takke nei. I mange kulturer, vel også i Jesu miljø gjaldt denne regelen enda sterkere; det var en fornermelse å ikke motta en annens gjestfrihet. Derfor virker svarene fra dem som var innbudt umiddelbart avvisende. De kan imidlertid også ha en annen funksjon, nemlig å vise at dette er forholdsvis velstående og prominente mennesker (kanskje i likhet med Jesu tilhørere). Det var neppe hvem som helst som kunne kjøpe fem par okser, og heller ikke et jordstykke. Hvorvidt

det å prioritere hustruen fremfor selskapet var like opprørende er vel mer usikkert. Han unnskylder seg da heller ikke. Konklusjonen er i alle fall at de prioriterer å ta vare på og dra omsorg for sin egen eiendom, for seg og sitt, og har ikke tid til å ta imot den andres gjestfrihet.

v.21–24 Reaksjonen på denne avvisende holdningen fra de innbudtes side er at deres motstykke, de fattige og syke, ble innbudt og i neste omgang de helt fremmede og veifarende, dem som ingen kjenner. De blir til og med nødet til å komme i selskapet. Dette kan ha virket svært provoserende for Jesu tilhørere, som jo satte klare grenser for hvem man kunne ha måltidsfellesskap med, jf. anklagen om å spise med tollere og syndere. Men jeg blir litt usikker på motivasjonen for dette. «...så mitt hus kan bli fullt» sier verten. Og hvorfor skal det bli fullt? Er det fordi «Ingen av dem som var innbudt skal få være med i mitt gjestebud»? Følgen blir uansett at de som vanligvis er utelukket, til og med utstøtt fra det gode selskap nå får komme inn.

At denne lignelsen handler om Guds rike skjønner vi først og fremst av den innledende bemerkningen som altså kommer utenfor vår tekst. Lignelsen blir da en fullstendig åpen og endatil insisterende invitasjon. Ingen blir stående utenfor. Ingen får stilt noen krav av noen art. (I motsetning til parallellteksten i Matt 22, hvor gjestene bare kommer inn i «pentøy»). Det eneste som kan stille noen utenfor er hvis de har så nok med seg og sitt at de ikke har tid eller lyst til å motta alle godene, de fete margfulle rettene, og oppleve fellesskapet. Da er det noen andre som fyller deres plass.

Preken

Som sagt er dette rike tekster som gir mange assosiasjoner, og jeg har flere steder jeg kunne tenkt meg å velge som tyngdepunktet i en preken:

Det går an å reflektere over måltidsfellesskapet, slik jeg begynte på innledningsvis. Her er det mange bilder fra vår egen erfaring og beskrivelser i Bibelen, som man kan ta utgangspunkt i og som for så vidt er grunnlaget for beskrivelsene i våre tekster. Det er så mange ingredienser som går sammen for å gjøre måltidet til et godt å konkret bilde på det

himmelske, noe som Karen Blixen kanskje er den som har beskrevet best, i *Babettes gjestebud*. I særstilling står selvsagt også Jesu siste måltid med disiplene, og en slik preken kunne også fokusere ved fellesskapsdimensjonen ved nattverden; hvordan den understreker hvor tett knyttet sammen vi som kristne er, og dens funksjon som bilde og forsmak på det himmelske fellesskap.

Eller en kan legge tyngden på åpenheten i invitasjonen til fest. Her er det ingen krav eller spørsmål om hvem de er som kommer, eller at de skal yte noe, bare de lar seg overtale til å komme. Denne teksten skal i tidligere tider ha vært brukt som begrunnelse for sverdmisjon og tvangskristning.¹ Det er selvsagt en feiltolkning som også er relevant å nevne i dagens virkelighet. Alle som kommer må gjøre det av fri vilje. Men utover det ingen sperrer, kun et «kom for alt er ferdig.» Er vi i stand til å ta inn over oss radikaliteten i dette utsagnet, eller lukker vi noen ute som Gud inviterer inn?

Et tredje tyngdepunkt er forbundet med dette siste, nemlig hvem er jeg i denne fortellingen. Det er lett her som i alle bibeltekster, å se for seg andre grupper eller personer. For eksempel det store flertall som ikke kommer til kirke om søndagen. Men da unndrar vi oss å selv bli rammet av Jesu ord. Det er kun en gruppe som utelukkes fra festen, nemlig de som synes de har viktigere ting å gjøre. Dermed skulle vel i alle fall både prester og faste kirkegjengere kunne trekke et lettelsens sukk, vi prioriterer da kirke og menighetsliv. Men det er jo slike, den religiøse eliten, Jesus polemiserer mot i denne og andre lignelser. Er det likevel sider ved våre liv som gjør at vi avslår invitasjonen? Dessuten, de aller fleste i Norge er også rike, i alle fall relativt sett. Og vi kommer neppe utenom at svært mange har en hage de skal stelle, en bil eller en ny fritidsaktivitet de skal prøve ut eller rett og slett en jobb de skal passe, som ikke gir tid til overs. Slik sett rammer teksten vårt overstressede samfunn temmelig hardt, men som sagt, her er faren for predikanten å snakke mest til dem som ikke er tilstede, og det er dårlig kommunikasjon.

Uansett om noen av disse løsningene eller andre velges, skulle i alle fall tekstene gi rikelig rom for å forkynde evangeliet.

Gudstjenesten

I kirkeåret er dette en vanlig grønn søndag (hvis man da ikke markerer hundreårsjubileet for 1905, men det har jeg valgt å se bort fra her), men samtidig skulle vel tekster og tider innby til en forsommerfest. Nattverd må være obligatorisk denne dagen, hvis den øvrige liturgien ikke skal tale mot tekstene. Det kan vel gå an også å lage en kirkekaffe med festpreg, som temamessig kan integreres i gudstjenesten. Glade sanger om det kristne fellesskapet hører med. Landstads vakre folkeviseaktige «Der mange skal komme», NoS 241 passer og så, f.eks. under nattverden slik at en kan synge alle versene uten at det blir for langt. Et lite hjertesukk til slutt: På denne dagen er det litt stusselig å åpne med en kollektbønn som innleder med at vi er syndige mennesker. Dette er en ny formulering, og har antagelig å gjøre med 2. rekkes tekster, men jeg tillater meg å foreslå et par alternativer. Man kan trekke inn innledningen fra den tidligere kollekten, og si «Barmhjertige Gud, vi takker deg fordi du har kalt oss til det evige livs måltid. Hjelp oss, så vi ikke...» Eller bruke f.eks. en av de svenske² (fritt oversatt av meg): «Å Gud, du som kaller oss til ditt rike, gi oss kjærlighet til din vilje, så vi med våre liv alltid tjener deg i glede, ved din Sønn Jesus Kristus, som med deg og Den Hellige Ånd lever og råder...»

Noter

1 E. Schweizer: *The Good News According to Luke* s.239

2 Den svenska psalmboken 2002: Andra søndagen efter trefaldighet, s. 1308

JØRUND MIDTTUN
studierektor ved Liturgisk senter,
Trondheim

4. søndag etter pinse

12. juni 2005

Prekentekest: Luk 15,1–11

Mika 7,18–19; Ef 2,1–10

(Det tidligere vedtak om særskilt prekentekest (Hos 14) denne dagen er senere omgjort av Kirkerådet. Noen lister kan derfor ha feil prekentekest denne dagen. Det gjelder blant annet Bibelleseplanen fra Verbum.)

Betraktning

Mitt merke i Guds minne

*Hunden vår var hvileløs,
når ikke alle var kommet inn for natten.
I et hundehode var vi savnet.*

Hvert menneske skapt i Guds bilde.

I Hans bilde finnes mitt bilde.

Mitt DNA er bare mitt.

Mitt enestående merke i Guds minne.

*Guds øye over menneskehetens ufattelige mylder:
Er han kommet inn for natten?*

«Jeg har tegnet deg i mine hender.» Jes 49,16

Såret og lengselen etter den bortkomne har Stein Mehren tegnet slik i de første strofene av Stoffbrukerens mor

Kom det ikke noen i døren

– Så langt inn i natten

har hun fulgt sitt barn, at hun forsøker å oppvekke det fra alt som er dødt i henne selv Kom det noen i døren? Bare å løfte ansiktet og se opp er som å løfte en sorg.

–

(Fra Den usynlige regnbuen. Dikt 1981.)

En Birthetegning kommer for minnet. En som har gått seg vill i skogen: «Kjære Gud – kan du være så snill å finne meg nå!»

Teksten

Kapittel 15 hos Lukas har tre «tapt-men-funnet» – fortellinger.

Slik de står, er de svar på oppslaget i v 1–2:

Jesus får kritikk av fariseere og skriftlærde for sitt forhold til syndere. Han tar imot dem og har måltidsfelleskap med dem. I denne rammen blir ikke det siste, avgjørende tyngdepunkt i fortellingene selve letingen etter det tapte, men enda mer den uforbeholdne glede over å gjen-

finne det tapte og det fremhevede gledesfelleskapet omkring denne hendelsen i alle tre fortellingene: v 6, 9 og 24/32. I den siste fortellingen blir nettopp den bekymrete reaksjon tematisert i den hjemmевærende sønnens reaksjon, v 25ff. Det blir en påfallende kontrast mellom den forbeholdne, fornuftige bekymring og den uforbeholdne feiringen av begivenheten.

Funnet er stort, men feiringen får fokus.

Disse menneskelige forhold, som alle kan kjenne igjen, forteller om Gud., v 7 og 10, slik Jesu egen adferd gjør det, v 1–2. Ikke noe er større i himmelens perspektiv enn at et menneske blir reddet. Jmfr Jesu svar til disiplenes glede over at de behersket åndene: Den dypeste grunn til glede ligger i gudsforholdet, Luk 17,20.

Jesus bruker både mann- og kvinnebilder om Gud, v 4f og 8f.

Den første lignelsen, v 4ff handler om den ene av de hundre. Slik fremheves hvordan eieren har oversikt over hele flokken sin. Her er 1 av 100 sauer borte, i den neste fortellingen er 1 av 10 mynter borte, i den siste 1 av 2 sønner. Det er eieren som sørger for dem. Eierne går selv og leter.

Fokus på den ene sauen holdes gjennom hele fortellingen, v 6. Det reflekteres ikke over hvordan det går med de nittini. Men det er ikke uttrykk for en uansvarlig flukt fra ansvaret for dem. Jfr Johannesevangeliets bruk av hyrdebildet, der leiekaren settes opp mot den omsorgsfulle hyrde.

I forlengelsen av Es 34, der Herren selv må ta over for de dårlige ledere i Israel, kan det ligge et kristologisk perspektiv på hyrdebildet i denne lignelsen. Han som beskyldes for å føre vill, er den som virkelig tar lederansvar på Guds vegne, Luk 15,1–2.

Oppsummeringen har brodd mot dem som kritiserer Jesus, v 1–2: Den ene som er gjenfunnet i forhold til dem som (selv tror) de ikke trenger omvendelse.

I den andre fortellingen, v 8ff er scenen det vindusløse huset, der hun som har ansvaret der, må tenne lys for å lete. Selve leteprosessen er mer detaljert beskrevet her enn i den foregående. Igjen er feiringen lett overdrevet i forholdet til situasjonen: En feiringsfest kostet vel fort det hun hadde funnet(!) Men anvendelsen er den samme, v 10.

De to første fortellingene i kap 15 gir oss et

sterkt og bærende bilde av Guds *pasjon* for den enkelte, hans *aksjon* for å frelse den han har mistet og hans *reaksjon* i overstrømmende glede. En glede som må deles med mange.

Prekenen

Budskapet om den Gud som ser den enkelte, blir aldri uaktuelt.

Jeg ser en dobbel bevegelse.

Massemediens enorme påvirkning i retning av en kollektivism som truer med å utsette det individuelle: Slik er det moderne menneske. Alle gjør slik. Alle tenker slik. Alle reiser til fjells påsken. Bruner seg i solveggen. Spiser appelsin i snøen. Alle leser krim i påsken. Så stabler vi krimmene oppå hverandre i alle kanaler. For alle vil ha det. Alle. Enda alle undersøkelser viser at det slett ikke gjelder alle. Ikke en gang de fleste. Og vi blir ikke mer mette av å spise mer av det samme. Vi blir kvalme.

Så kompenseres dette med enkelthistoriene. En menneskeskjebne smurt utover avis-siden. 'En helt eller antihelt eller hverdags-skjebne. Min helse. Mine penger. Mitt liv.

Og Amnesty gir oss ett ansikt i vrimmelen av samvittighetsfanger.

Og forestillingen om englevakt holder stand. «Hadde englevakt» heter det om den mirakuløse redning. Men hva med dem som ikke kunne fortelle englevakthistorier?

Han forlot de nittini i marken.

Dagens tekst er full av kontraster og ubesvarte spørsmål.

Fariseerne og de skriftlærde. Er det de nittini? Det bortkomne lammet, har det spurt om å bli reddet? I alle fall ikke den bortkomne pengemåleren.

«Men der er et andet og mer afgørende element, der bestemmer glæden over for eksempel det at finde et bortkommet får, nemlig tilhørsforholdet. Hvor glad en mand blir over at finde sit får, afhænger ikke af fårets markedsværdi, men av at det er hans! – I vores humanistisk indstillede samfund, vurderer vi *livskvalitet*, men ikke så meget menneskets *egenverdi*. Når mennesket afsætter Gud og sætter seg selv i Guds sted, og når man forguder menneskelige idealer, så vil menneskeforagten forsterkes. Den sande værdi har vi i kraft af Guds kærlighed til os gennem Jesus Kristus!» (Knud Henning Hansen i *Se din konge kommer* Credo forlag Kbh 1998)

Så har vi denne søndagen en ny og umistelige anledning til evangeliets glade og utfordrende budskap. Vår verdi er forankret i Guds eget hjerte, og han har gjort og gjør og vil gjøre alt som står i hans (all)makt for å hente den bortkomne hjertebarn hjem. Det var tapt, men ennå ikke fortapt.

Vi har en Gud som leter etter den som ennå selv ei leter (NOS 387). Fra denne vinkel er dagens tekster enda sterkere enn den etterfølgende fortelling om den bortkomne sønn!

– og stanser ei før hjertet sin Frelser finner, (NOS 332) (eller kanskje: før Frelseren hjertet finner...)

Prekensisse

– etter dem som ennå selv ei leter

Vi har en Gud som

savner

leter

finner

bærer

fester

Gudstjenesten

Dagen innbyr til arbeid med salmebøkene. Guds omsorg og aksjon for den enkelte sjel.

Foruten de som er nevnt ovenfor, NOS 332 og 387.

Hyrdebildet: «Han teller sine lam» NOS 500 og 310. Og han som leter og oppsøker: «Han har søkt deg sårt og lenge» NOS 399 og 90.

NOS 511 gir anledning til å friske opp minnet fra misjonshistorien: Gabriel Kielland hadde i rundskrivet sitt til misjonsfolket brukt den andre misjonsbefalingen: Oppløfter deres Øine og seer Markene...» Først 17 år seinere etter 14 års misjonsarbeid kunne en melde om den første dåp, zulukvinnen Umatendhjawaze. År etter år hadde en sett etter resultater: Den ene var funnet!

Dåpen og den ene er kombinert i NOS 666: «aldri vil slippe én av dem du eier,» og i S97 Bjørn Eidsvågs: Som et barn..... Slutt å gå, det er jeg som skal komme til deg, nr 78.

ØYSTEIN I. LARSEN

5. søndag etter pinse

19. juni 2005

Preiketekst: Matt 7, 1–5

1. Mos 4, 8–15 Rom 14, 7–13

Imperativen: «Døm ikkje», har dei fleste fått med seg. Det blir brukt mot kyrkja, når utanforståande synest at kristne moraliserer. Teksten er altså kjend blant folk flest. Men i dette tilfellet hjelp det lite i gudstenesteførebuinga. For teksten framstår nettopp som moraliserande – med heva peikefinger! Søndagens tekst er henta frå Bergpreika, og kan lett framstå som eit umogleg krav. Utfordringa denne søndagen vert å halde fast på poenga til Jesus, utan å moralisere.

Til Teksten

I kapitela før Bergpreika (3 og 4) førebur Jesus virket sitt. Han vert døypt av Johannes, vert freista i ørkenen og kallar blant anna Peter til å bli læresvein. I kapittel 8 og 9 finn ein mange av undergjerningane i Matteusevangeliet. Bergpreika er ei oppsummering av Jesu lære. Kanskje har den blitt brukt som kateketundervisning oldkyrkja. Den har eit eskjatalogisk preg sidan den talar om liv og død, og munnar ut i konklusjonen i 7, 24–28 (Huset på Sandgrunn og Steingrunn). Den fortel at eit byggverk må ha eit solid fundament for å vere stabil, slik at det toler dei prøvingar som er i vente. Menneska må altså ha eit solid fundament for å møte livet!

I teksten vår utfordrar Jesus vår trong til å fordømme andre. Teksten har ein parallell i Luk 6,37, som forøvrig er preiketekst på 1. Mai (1. rekkje). Denne startar med ein imperativ frå føregåande perikope (v 27–36): «Ver miskunnsame» Poenget er nok mykje det samme, men tonen opplevest ikkje så krass hjå Lukas som Matteus.

Lesetekstane for denne søndagen er med på å understreke preiketeksten. GT-teksten er henta frå 1. Mos. 4 med brodermordet. Epistelteksten understrekar at det er Gud som er dommar, og ikkje vi! Dette gjer dagen eit preg som oppmodar til sjølvkritikk og miskunn. Behovet vi har for å framheve oss sjølve på bekostning av andre, er noko vi må motarbeide. Vi har nok med å passe på oss sjølv. Gud ønskjer ikkje kon-

kurrentar til posisjonen som dommar. For han er den einaste som kjenner hjarta til den enkelte, og motivet bak handlingane.

Til Preika

Etter at mobiltelefon vart allemannseige har domfelling blitt underhaldning. Ein kan stemme i forhold til om Michael Jackson er skuldig i overgrep mot born, eller om ekteparet Orde-rud var skuldige i drap. Ein blir oppmuntra til å delta i domfellingar som ein ikkje har nokon føresetnad til å uttale seg om. Rett nok protesterar ikkje teksten mot eksistensen av eit retts-system. Eit samfunn er meir eller mindre avhengig av det, for å sikre innbyggjarane mot overgrep. Dette vert tydeleg i vers 15 der advarselen mot falske profetar kjem. Ein må altså kunne *bedømme* andre, for å unngå å bli utnytta. Teksten reagerar snarare mot behovet for å setje seg sjølv over andre, og til å felle moralske dommar over andre. Når slike «avstemmingar» på mobiltelefon er blitt ein suksess, står vel det som eit prov på at denne tronga sit djupt i menneska. Kanskje ei modernisering av gammaldags ryktespreiing og sladder? (som også kan vere underhaldande) Dersom dette er eit poeng ein vil utnytte, er det nok ikkje dagen for å kritisere media. Det vil bli ei avsporing, og nettopp ein måte å skulde på andre sin umoral, i staden for å gå i seg sjølv slik teksten oppmodar til. Poenget er at ein ofte feller raske dommar over andre på grunnlag av fordommene våre. Vi kjenner ikkje saka om til dømes Michael Jackson, noko som gjer det lett å komme med ein bombastisk dom. Det er vanskelegare å dømme i saker der partane står ein nær. For då kjenner ein saka, og det opplevest smertefullt å konkludere i kven som har rett. Ein står ansikt til ansikt med begge partar.

Teksten seier også noko om kor forsiktig ein skal vere med å kritisere (v 4). Skal ein hjelpe andre, må det gjerast audmjukt og med eit oppriktig ønskje om å peike på Guds nåde. Ved å komme med nedbrytande kritikk gløymer ein sin eigen bjelke, og gjer seg skuldig i hovmod. Ein bør hugse at ingen kjenner menneska som Gud, og all kritikk vil framstå som lettvtint sett med Gud sine auge. Difor ønskjer han ingen konkurrentar til sin dommar – posisjon. Når vi dømmer kvarandre, utfordrar vi Guds miskunn mot oss sjølve. For Gud har miskunn mot *alle*

menneske. På samme måte som vi reagerer når nokon vi er glade i blir dårleg behandla, reagerar Gud når vi dømmer andre menneske negativt. For hadde vi sjølve vore betre, hadde vi vore kvalifisert til å dømme andre. Men bjelken i vårt eige auga, forstyrar mildt sagt synsnerva. Vår dom vil dermed vere forvrent. Når vi overser vårt eige, vert iveren desto større til å fokusere på sjølv den minste ting hjå andre.

For å kunne leve er vi avhengige av miskunn frå andre. Vi treng nokon rundt oss som ser våre feil, men som ikkje dømmer oss på grunnlag av dei. Men ser oss på grunnlag av det gode. Det er å vise miskunn. Slik er det vi kan håpe på å likne Gud. Teksten i Matt. 18, 21–35 om den hardhjarta tenaren får fram dette poenget. Ein tenar som var skuldig kongen ti tusen talentar, fekk skulda ettergjeve. Men ein annan som var skuldig den samme tenaren hundre talentar, vart kasta i fengsel. Då kongen fekk vite dette, kom tenaren i fengsel. Han sette seg sjølv utanfor kongen si miskunn ettersom han ikkje viste miskunn sjølv. Dette er harde ord. Det verkar som om Gud truar med å trekkje nåden tilbake, dersom vi ikkje klarar å halde dette. Difor må ein kople inn det evangeliske kjernepoenget for å yte Gud rettferd.

Menneska lever berre på Guds miskunn – kvar dag. Guds frelsesverk står som den definitive manifestasjon på Guds miskunn. I lys av frelsesverket er det Gud som dommar må forståast. Ved at Gud ser oss gjennom Kristus

er dommen gitt. Det å stille seg under Guds dom, er paradoksalt nok vegen til fridom og frelse. Når det er slik, er det ikkje noko poeng å overta Gud sin rolle som dommar.

Til Gudstenesta

Ettersom temaet for søndagen ikkje er spesielt lystig, kan det vere ein ide å velge nokre lette salmar. Eit utval: 707, 699, 710, 714, 716, 718, 727, 733.

Dersom det er mange born til stades, bør ein gripe meir fatt i poenget med bjelken og flisa. Det er svært konkret, og kjend. Det er ein fin søndag for nattverd. Nattverden understrekar fellesskapet mellom oss menneske. Det er også eit forsoningsmåltid mellom Gud og menneske, noko som høver godt når sjølvkritikk og miskunn står i fokus.

Det er eit paradoks at denne preiketeksten blir brukt *mot* kyrkja (jf innl.) Når kyrkja blir skulda for å vere moraliserande og fariseisk, er det kanskje urettvist? Men det er ein tankevekkar, som prestar bør ta med seg, om ikkje opp på preikestolen, så i alle fall i førebuinga til gudstenesta.

Lukke til!

BJARTE NESE
Feltprest på Rena

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

LEDIGE STILLINGER

Hamar bispedømme

Kapellan i Elverum prestegjeld i Hamar bispedømme
2. gangs utlysing.

Det er ledig stilling som kapellan i Elverum prestegjeld i Sør-Østerdal prosti i Hamar bispedømme. Stillingen har Elverum preste-

gjeld som tjenstedistrikt og de tre soknene i Østre Elverum som tjenstedest. Når ny tjenesteordning er innført, vil det medføre endringer i tjenstedistrikt og tjenstedest.

Prestegjeldet

Elverum prestegjeld består av fem sokn: *Elverum* er det største soknet (13 600 innb.) med hovedkirken. Elverum kirke (1736) er en tømret korskirke. Fellesrådet disponerer en større byg-

ning i Elverum sentrum med menighetslokaler og kontorer for alle ansatte i prestegjeldet. Østre Elverum består av soknene *Hernes* (1 100 innb.), *Nordskogbygda* (800 innb.) og *Sørskogbygda* (1000 innb.). *Hernes kirke* (1935) er en langkirke i betong. *Nordskogbygda kirke* (1873) og *Sørskogbygda kirke* (1873) er tradisjonelle langkirker av tre. Ved *Sørskogbygda kirke* er det egen kirkestue. *Heradsbygd sokn* (2 200 innb.) har en tømret langkirke (1895) med menighetslokaler i underetasjen. Det holdes 198 gudstjenester pr år i prestegjeldet, det er 185 gravferder, 170 konfirmanter, det døpes 150 barn.

Kommunen

Prestegjeldet faller sammen med Elverum kommune. Folketallet er ca 18 700. Kommunen er en vekstkommune og har et variert næringsliv. Aldersfordelingen er normal, men med aldrende befolkning i bygdene og tilflytting av unge familier i sentrumsområdet og delvis i *Hernes*. *Elverum by* er servicesenter for regionen. Det er mange offentlige arbeidsplasser: Sykehuset *Innlandet*, *Høgskolen i Hedmark* med lærer- og sykepleieutdanning og *Forsvaret*. Det er 9 barneskoler, 2 ungdomsskoler og en videregående skole. *Elverum* har et bredt og mangesidig kulturliv for både barn og voksne. Det frivillige engasjementet er betydelig. *Idrettsarbeidet* står sterkt.

Stillinger og organisasjon

Elverum prestegjeld betjenes av sokneprest og 3 kapellaner. I tillegg er en kateketstilling for tiden disponert som menighetsprest. Soknepresten er prost. Det er 0,6 soknediakon, 2,2 organister, 0,2 korleder for barnekor i *Elverum sokn* og kirketjenere i deltidsstillinger. Det er kirkeverge, kontorleder og lønnet sekretær for menighetsrådene. Kirkekontoret er en godt fungerende enhet der alle ansatte har daglig arbeidsfellesskap. Det er utviklet administrative rutiner som gir god støtte for det faglige arbeidet. Kontorforholdene er meget gode.

Prostiet er godt organisert og har godt tilrettelagte arbeidsplaner. Det legges stor vekt på kollegafellesskap og aktiv fagutvikling.

Mål for det kirkelige arbeidet

Visjonen for det kirkelige arbeidet i *Elverum* er «*En kirke for folket*». Det er arbeidet fram en

strategi for å utvikle folkekirken. Målsettingen er å bygge tilhørighet mellom kirke og folk. Det forventes at den som tilsettes kan gå inn i et aktivt medarbeiderskap for å virkeliggjøre visjon og mål. Det kan vises til gode resultater i økende opplutning og større bredde. I samarbeid mellom menighetsrådene og de ansatte er det utviklet planer etter en folkekirkelig strategi. Det gjelder gudstjenestearbeidet, dåpsopplæringen, konfirmantoppleggene og det diakonale arbeidet. Det legges stor vekt på arbeidet med de kirkelige handlinger og på å knytte forbindelseslinjer mellom gudstjenestene og livet i lokalsamfunnet. Det drives aktivt liturgisk utviklingsarbeid. Det er et omfattende samarbeid med barnehage og skole. Konfirmantopplegget vektlegger å gi kjennskap til og trygghet i de kirkelige ritualer, til kirkehuset og de religiøse symboler. Det kirkemusikalske miljø i *Elverum* har sterke tradisjoner. Kor er prioritert arbeidsform i barnearbeidet. Det er en målsetting at kirken kan framstå som en integrert del av det lokale kulturuttrykk.

Særlige arbeidsområder

Kapellanen har sete i menighetsrådene i *Østre Elverum* og har ansvar for samarbeidet med disse menighetsrådenes virksomhet. Kapellanen har der ansvar for konfirmantopplegg og dåpsopplæringsplan. *Hernes sokn* er i vekst. Kapellanen vil i en satsningsperiode for dette soknet bli tillagt en særlig arbeidsoppgave i å initiere og utvikle integrasjonstiltak mellom kirke og lokalsamfunn. Stikkord er tilhørighet, bredde, samarbeid og livstolkning. *Nordskogbygda* og *Sørskogbygda sokn* har fallende folketall. En særlig utfordring her er å utvikle en adekvat kirkelig tjeneste for bygdsamfunn med synkende og aldrende befolkning. Gjennomsnitt besøk ved hovedgudstjenesten i soknene i *Østre Elverum* er 73.

Arbeidsfordeling

Bestemmelse av tjenestested gir uttrykk for en ønsket geografisk ansvarsdeling mellom prestene. Men alle prestene utfører tjenester i hele tjenestestedistriktet etter oppsatt arbeidsplan. I forståelse med menighetsrådene fordeles på prestene ansvaret for spesielle arbeidsoppgaver i hele tjenestestedistriktet som konfirmantopplegg, samarbeid med skole og barnehage,

institusjonstjenesten, ungdomsarbeid, diakonale tiltak. Det vurderes å gi kapellan et større arbeidsansvar i hovedsoknet.

Alle prestene medvirker for å videreutvikle et variert gudstjenesteliv i Elverum kirke etter en folkekirkelig modell. Kirken har 94 gudstjenester pr år der ca 20 gudstjenester er spesielt tilrettelagt for utvikling av form og innhold. Kirkens voksen- og barnekor bidrar sterkt til gudstjenestene. Familiegudstjenestene, høytidene gudstjenester og gudstjenestene med relasjon til livsfasene er spesielt godt besøk. Gjennomsnitt besøk ved hovedgudstjenesten er 167.

Ledelsen vektlegger god organisering av arbeidstid og fritid. 20% av arbeidstiden avsettes til egenutvikling, enten som organiserte fellestiltak eller som individuelle opplegg. Arbeidsfellesskapet er orientert mot erfaringsdeling, fagutvikling, kvalitet og endring.

Det settes store krav til evne og vilje til samarbeid. Personlig egnethet vil bli vektlagt. Det tilstrebes en mest mulig likevektig fordeling mellom kjønnene på stillingene i prestegjeldet.

Bolig

Det er kommunal tjenestebolig i Hernes. Boli-

gen er bygget i 1998 og er en moderne bolig på 148 kvm boareal. Det er 4 soverom. Det er ca 1 km til barneskole.

Husleie og boforhold reguleres av de til enhver tid gjeldende regler for tjenesteboliger. Den som blir tilsatt, må rette seg etter disse regler og de bestemmelser som måtte bli truffet om leie, bruk og eventuell flytting av bosted.

Diverse

Målform i kirke og skole er bokmål. Søkere må opplyse om de behersker begge målformer. Kapellan lønnes i lønnskode 0922 ltr. 43-58. Innskudd i Statens pensjonskasse. Tjenestetelefon, skyssgodtgjørelse og tilskudd til tjenestedrakt dekkes av bispedømmerådet. Tilsetting skjer i henhold til gjeldende regelverk og tjenesteordning for prestetjeneste i Den norske kirke.

Nærmere opplysninger om stillingen kan fås ved henvendelse til kirkekontoret i Elverum, tlf 62435270, eller til Hamar bispedømme-kontor, tlf 62550350.

Søknad med CV, vitnemål, attester og referanser sendes Hamar bispedømmeråd, Postboks 172, 2302 Hamar, innen 6. juni 2005.

Viken senter for psykiatri og sjelesorg i Bardu

Med spor av himmel og smak av jord...

VIL DU VÆRE MED Å SKAPE NOE NYTT I NORD!

Vi søker kontakt med

PSYKIATERE, PSYKOLOGER, PRESTER OG LEGER som vil bruke sin samarbeids-evne på faglige utfordringer med både kreativitet, utholdenhet og engasjement.

Viken senter er et nytt riksdekkende behandlingsalternativ innen psykiatrien. Modum Bad har stått modell for utformingen og staten har godkjent 40 behandlingsplasser. Planlagt oppstart er 2006. Behandlingen blir organisert av tverrfaglige team både for individual-pasienter og familier. Behandlingen blir basert på samarbeid med pasient, pårørende og andre hjelpesystemer i pasientens kulturelle landskap og ut fra et helhetlig menneskesyn. For mer informasjon om Viken senter se våre nettsider: www.viken-senter.no

Til å utvikle dette i praksis samt å realisere planene trenger vi deg og din glød!

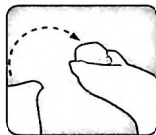
Interessert: Ta kontakt med direktør Jon Henrik Wien, tlf. 77 19 01 01; prosjektleder psykiatri Ketil Brenne, tlf. 77 19 01 03; prosjektleder sjelesorg Odd Bjarne Bruun, tlf. 77 19 01 06 eller rådgiver Hugo Smith-Meyer, tlf 77 19 01 08.

Aktuelt fra Luther Forlag

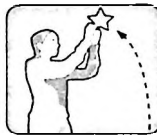
MODERNE KONFIRMANTBOK MED KLASSISK INNHOLD!

Nå til kun kr 148,-

Ta folkekirken på alvor og knytt an til de store høytidene!
La feiring, fellesskap og undervisning gå hånd i hånd!

DÅP

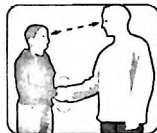
JUL

BRYLLUP

BEGRAVELSE

PÅSKE

PINSE

KONFIRMASJON

Brukerveiledning

*Knut Tveitereid, Hege, E. Fagermoen,
Bård E.H. Norheim og Per Arne Dahl*

Et konfirmantopplegg som vil skape gjenkjennelse

Se: www.brukerveiledning.no

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av pr. Halvor Nordhaug, rektor Vidar L. Haanes, sokneprest Jan Otto Myrseth og instituttprest Berit Okkenhaug. «Fra bokfronten» redigeres av kapellan Morten Erik Stensberg. e-post: tangenmenighet@sensewave.com

REDAKSJON

Luthersk Kirketidende, Postboks 5144 Majorstua, 0302 Oslo.
Red. sekr.: Cand.theol. Tor Arne Berntsen
Tlf. 917 32 847
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk, og kan sendes til ovenstående e-post adresse, eller evt. pr. post til redaksjonen.

ABONNEMENT, ADRESSEENDRING O.L.:

Luthersk Kirketidende v/ Bjørg Gjelsvik,
Bok & Media AS Grensen 15 0159 OSLO.
Tlf. 22 00 87 70. Fax. 22 00 87 71.
e-post: bjorg.gjelsvik@bokogmedia.no

Pris kr. 490,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 550,- pr. år.
Kontonummer: 3000.14.73669

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 6 annonsemoduler i LK:

1. 1/2 kvartside (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 375,- +moms
2. Kvartside (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 615,- +moms
3. Halvside (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 1090,- +moms
4. Halvside (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 1090,- +moms
5. 3/4 side (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 1700,- +moms
6. Helseide (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 1940,- +moms

ISSN 0332-5431

Nytt opplag!

Philip Yancey **NÅDENS GÅTE**

Bestselgeren blant Philip Yanceys bøker

– nå som billigbok. Kr. 98

Luther Forlag

Aktuelt fra Luther Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no